

Łukasz Szczeblewski

Kult św. Cecylii, Dziewicy i Męczennicy w polskiej pieśni religijnej na przykładzie pieśni J. Łuciuka, M. Świerzyńskiego, A. Chlondowskiego i Z. Piaseckiego

Seminare. Poszukiwania naukowe 36/2, 197-213

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Ks. ŁUKASZ SZCZEBLEWSKI
UKSW, Warszawa

KULT ŚW. CECYLII, DZIEWICY I MĘCZENNICZY, W POLSKIEJ PIEŚNI RELIGIJNEJ NA PRZYKŁADZIE PIEŚNI J. ŁUCIUKA, M. ŚWIERZYŃSKIEGO, A. CHLONDOWSKIEGO I Z. PIASECKIEGO

1. WSTĘP

W historii Kościoła kult świętych wyrażał się w różnych formach. Pierwotnie wymieniano tylko ich imiona w liturgii, którą celebrowano zwykle w *dies natalis*. Ponadto wielkim szacunkiem otaczano ich doczesne szczątki (kult relikwii) oraz miejsca pochówku, które często stawały się miejscem pielgrzymek i wznoszenia nowych świątyń. Osobę świętego upamiętniano również przez różnego rodzaju modlitwy, formularze mszalne, oficja brewiarzowe czy homilie. Świętych przedstawiano na obrazach oraz uwieczniano w rzeźbie. Szczególnym wyrazem kultu świętych są także różnego rodzaju kompozycje muzyczne im poświęcone. Wśród nich należy wymienić przede wszystkim hymny, sekwencje, pieśni religijne czy kantaty¹.

Niewątpliwie do grona najbardziej znanych świętych w Kościele należy św. Cecylia². Jej imię wymieniane jest wśród męczenników w Kanonie Rzymskim. Celem tego opracowania jest przypomnienie postaci św. Cecylii oraz prezentacja poświęconych jej jednogłosowych pieśni religijnych zawartych w obecnie wydawanych zbiorach pieśni kościelnych. Wzbogacono je o nigdzie wcześniej nie publikowaną kompozycję ks. Z. Piaseckiego *Do św. Cecylii, Patronki muzyki*.

2. ŻYCIE ŚW. CECYLII

Dostępna dzisiaj nota biograficzna św. Cecylii przedstawia się nader skromnie. O jednej z najsłynniejszych męczennic Kościoła w rzeczywistości wiadomo niewiele.

¹ Por. H. Fros, *Pamiętając o mieszkańcach nieba. Kult świętych w dziejach i w liturgii*, Wyd. Diecezji Tarnowskiej „Biblos”, Tarnów 1994, s. 173-183; B. Nadolski, *Liturgika*, t. 2, Wyd. Pallotinum, Poznań 1991, s. 164.

² Imię Cecylia pochodzi z języka łacińskiego od nazwy rodu (*nomen gentilitium Caecilii*). Ta z kolei wywodzi się od nazwy miejscowości *Caeculo*, gdzie zamieszkiwał wspomniany ród. W znaczeniu przymiotnikowym imię pochodzi od łacińskiego *caecus* tzn. ślepy, ciemny, wątpliwy. W Polsce imię to po raz pierwszy odnotowano w XIII w. Wzrost jego popularności nastąpił w wieku XVII, za sprawą żony króla Władysława IV, która nosiła imię Cecylia Renata. Por. H. Fros, F. Sowa, *Księga imion i świętych*, t. 1, Wyd. WAM, Kraków 1997, kol. 525-527.

Nieznana jest ani dokładna data jej narodzin, ani data męczeńskiej śmierci. Nie zachowały się żadne dokumenty historyczne potwierdzające nawet jej istnienie. Nie odnotowano również *Acti martyri* (Akt męczeństwa). O Cecylii nie wspomina pochodzące z IV w. *Depositio Martyrum*, jak również kalendarz Kościoła w Kartaginie czy tacy pisarze jak Damazy, Prudencjusz, Hieronim i Augustyn³.

Najstarszym dokumentem zawierającym informacje o życiu i męczeństwie św. Cecylii jest anonimowe dzieło *Passio Sanctae Ceciliae* z V w. Tenże opis męczeństwa Świętej został później włączony do XIII-wiecznej *Legenda Aurea*⁴. To z kolei średniowieczne dzieło, napisane przez dominikanina Jakuba de Voragine (ok. 1230-1298), stanowi zbiór blisko dwustu opowieści hagiograficznych, ułożonych według porządku kalendarza liturgicznego⁵.

W świetle wspomnianego opisu męczeństwa Cecylia była chrześcijanką pochodzącą z rodziny rzymskich patrycjuszy, zaręczoną z poganinem Walerianem. W noc poślubną wyjawiała swemu mężowi, iż złożyła ślub czystości, a jej dziewictwa strzeże Anioł. Walerian zapragnął ujrzeć Bożego strażnika. Cecylia wówczas wskazała mu, iż jedyną drogą do tego jest poznanie Boga i przyjęcie chrztu. Pod jej wpływem nie tylko on sam, ale także jego brat Tyburcjusz oraz Maksym (urzędnik rzymski) przyjęli chrzest z rąk papieża Urbana i dołączyli do grona chrześcijan. Wkrótce potem za gorliwe grzebanie męczenników z rozkazu prefekta Rzymu, Turcjusza Almachiusza, zostali ścięci. Od Cecylii zaś zażądano wydania ich majątku. Ona jednak wcześniej wszystkie dobra rozdała ubogim. Kiedy odmówiła złożenia ofiary bożkom, została skazana na śmierć. Najpierw zamknięto ją w łaźni, gdzie miała udusić się parą. Kiedy jednak ta próba pozbawienia jej życia okazała się nieskuteczna, została ugodzona trzema ciosami miecza. Zmarła dopiero po trzech dniach. Papież Urban pochował ją w gronie biskupów i wśród innych męczenników w Katakumbach św. Kaliksta, a z jej domu uczynił kościół, nadając mu tytuł św. Cecylii⁶.

³ Por. E. Josi, *Cecilia. La „Passio”*, w: *Bibliotheca Sanctorum*, red. F. Caraffa, G. Morelli, t. 3, Istituto Giovanni XXIII della Pontificia Università Lateranense, Roma 1963, kol. 1064.

⁴ Por. J. de Voragine, *Legenda Aurea: vulgo historia lombardica dicta*, Impensis Librariae Arnoldianae, Lipsiae 1850, s. 771-777; tenże, *Złota legenda: wybór*, tłum. J. Pleziowa, Wyd. Prószyński i S-ka, Warszawa 2000, s. 538-540.

⁵ Por. P. Grandi, *I significati musicali nella Santa Cecilia di Raffaello*, GRIN Verlag, Norderstedt 2010, s. 10.

⁶ Miejscem pochówku św. Cecylii była centralna część Katakumb św. Kaliksta (zwana dzisiaj *Ad Sanctam Caeciliam*). Potwierdzają to *Itineraria* z VII w. Ponadto jej imię pojawia się także na grobowcach męczenników z czasów papieża Grzegorza Wielkiego (590-604), obok Tarsycjusza i Korneliusza, którzy pochowani byli na cmentarzu św. Kaliksta. Natomiast *Liber pontificalis* wskazuje, iż pochowana została w katakumbach Pretekstata. Tu pochowani byli trzej męczennicy, którzy są obecni w *Passio* św. Cecylii: Walerian, Tyburcjusz i Maksym, którzy historycznie nie byli związani z Cecylią. Miejsce pogrzebania Cecylii połączono zatem według *Passio* z miejscem pogrzebania wspomnianych w opisie męczenników. Por. Z. Bernat, B. Filarska, *Cecylia*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 2, red. F. Gryglewicz i in., Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1976, kol. 1379; E. Josi, *Cecilia. La „Passio”*, kol. 1069-1070; M. Dyżewski, *Ikona muzyki sakralnej*, Kłódzki Ośrodek Kultury, Kłódzko 2007, s. 5-6; P. Grandi, *I significati musicali...*, s. 10-11.

Passio Sanctae Ceciliae z historycznego punktu widzenia zawiera szereg nieścisłości, które są wynikiem przeplatania wątków historycznych i legendarnych. Za takie uznaje się m.in. obecność Waleriana, Tyburcjusza i Maksyma, męczenników, pochowanych na cmentarzu Pretekstata, którzy historycznie nie byli związani z Cecylią, jak również, zdaniem niektórych badaczy, samego papieża Urbana. Autor *Passio* inspirował się m.in. *Dziejami prześladowania Kościoła w Afryce przez Wandalów* autorstwa Wiktora z Wity (ok. 430 - ok. 510), gdzie znajduje się podobny epizod, w którym po złożeniu ślubu czystości młoda dziewczyna ma zostać wydana za mąż⁷.

Autor *Passio* nie odnotował dokładnej daty męczeńskiej śmierci św. Cecylii. Większość badaczy przyjmuje, iż to wydarzenie miało miejsce pod koniec II w. lub na początku III w. Obecność w opisie męczeństwa osoby papieża Urbana I (222-230) przemawia za drugą z wymienionych możliwości⁸.

3. KULT ŚW. CECYLII

Pierwotnym miejscem kultu św. Cecylii był jej grób w Katakumbach św. Kaliksta. Odnaleziono tam m.in. grecką inskrypcję „Oddała duszę Bogu”, pochodzącą z III w. Ponadto znajdują się tam malowidła ściennie. Najstarsze z V w., przedstawiające św. Cecylię jako orantkę, kolejne z VII w., gdzie Cecylia jest otoczona nimbem świętości⁹.

Pierwsze wzmianki o liturgicznym kulcie św. Cecylii można odnaleźć w pochodzącym z V w. *Sakramentarzu leoniańskim*. Zawiera on pięć formularzy mszalnych o Świętej wraz z własnymi prefacjami. Ponadto w aktach synodu papieża Symmachusa (498-514) z 499 r. i Grzegorza Wielkiego (590-604) z 595 r. znajdują się informacje o istniejącym tytularnym kościele św. Cecylii. Świątynia ta została wzniesiona na Zatybrzu, prawdopodobnie w miejscu domu Męczennicy. Odkrycia archeologiczne z przełomu XIX/XX w. potwierdzają istnienie w tym miejscu rzymskiej willi z przełomu III/IV w.¹⁰

Martyrologium Geronimiano z VI w. wspomina czterokrotnie imię Cecylii: 11 sierpnia, 16 września, 17 i 22 listopada. Pod datą 22 listopada jest ono wzmiankowane razem z Walerianem, Tyburcjuszem i Maksymem. Podobnie, jak w *Liber pontificalis*, wyraźnie widać tu inspiracje legendą. Pozostałe wzmianki nie mają historycznego związku z Męczennicą. Zdaniem A. Amore, 22 listopada nie jest

⁷ Opis męczeństwa św. Cecylii zawarty w *Passio* był źródłem inspiracji dla autora *Liber pontificalis*, gdzie zanotowano np., iż wśród ochrzczonych przez papieża Urbana jest Walerian, mąż Cecylii. Por. E. Josi, *Cecilia. La „Passio”*, kol. 1065-1069.

⁸ Tamże.

⁹ Por. Z. Bernat, B. Filarska, *Cecylia. Kult*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 2, red. F. Gryglewicz i in., Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1976, kol. 1379; T. Sinka, *Św. Cecylia*, Instytut Teologiczny Księży Misjonarzy, Kraków 2007, s. 9.

¹⁰ Por. Z. Bernat, B. Filarska, *Cecylia. Kult*, kol. 1379; A. Amore, *I Martiri di Roma*, Edizioni Antonianum, Roma 1975, s. 154-155; E. Josi, *Cecilia. La „Passio”*, kol. 1069.

jednak datą *dies natalis*, ale rocznicą dedykacji kościoła św. Cecylii. Świadectwa z VI w. potwierdzają obchodzone 22 listopada święto ku czci św. Cecylii¹¹. We współczesnym kalendarzu liturgicznym wspomnienie św. Cecylii jest obchodzone także 22 listopada.

Obecna bazylika *Santa Cecilia di Trastevere* (Świętej Cecylii na Zatybrzu) została wzniesiona w IX w. przez papieża Paschalisa I (817-824) w miejscu pierwszego kościoła poświęconego Męczennicy. Dokonano wówczas translacji odnalezionych w Katakumbach św. Kaliksta relikwii św. Cecylii do nowo wybudowanej świątyni¹². Kult św. Cecylii dość szybko rozprzestrzenił się na obszar północnych Włoch (Parma, Verona, Bolonia), skąd przenikał do innych krajów Europy (Francja, Hiszpania, Niemcy), gdzie poświęcano jej kościoły, klasztory i kaplice¹³.

W 1599 r. za pontyfikatu papieża Klemensa VIII (1592-1605) kardynał P. E. Sfrondati odkrył w bazylice pod ołtarzem istnienie trzech sarkofagów. Potwierdzono, iż w jednym spoczywają szczątki młodej dziewczyny, w drugim trzech mężczyzn: Waleriana, Tyburcjusza i Maksyma, natomiast w trzecim papież Urban i Lucjusz. Stefano Moderna uwiecznił wówczas w formie marmurowej rzeźby odkryte w nienaruszonym stanie ciało Męczennicy. Jego dzieło zdobi do dzisiaj grób św. Cecylii w bazylice na Zatybrzu. Przedstawia ono Cecylię leżącą na prawym boku, z głową zawiniętą chustą i śladami miecza na szyi¹⁴.

Pod koniec średniowiecza św. Cecylię zaczęto czcić jako patronkę muzyki kościelnej. Najprawdopodobniej inspiracją tego kultu było mylne rozumienie antyfony brewiarzowej *Cantantibus organis Caecilia virgo in corde suo soli Domino decantabat, dicens: Fiat cor et corpus meum immaculatum* pochodzącej z VIII w. Odczytano w niej, iż Cecylia śpiewała, grając (względnie: akompaniując) na organach. Łacińskie słowo *organis* zinterpretowano jako instrument (organy), który w tamtym czasie zyskiwał coraz większą popularność. Warto nadmienić, iż najstarsze zapisy tej antyfony mają nieco inne brzmienie: *Candentibus organis...* (*Przy płonących instrumentach...*). W takiej wersji *organis* oznacza narzędzia tortur, a nie instrument muzyczny. Wspomniana antyfona opiewa więc Cecylię, która w chwili swojego męczeństwa, śpiewała Bogu w swoim sercu¹⁵.

W związku z tym w sztuce sakralnej od XV w. zaczęto przedstawiać św. Cecylię grającą na organach, pozytywie, bądź trzymającą w ręku inny instrument muzyczny. Jednym z najbardziej znanych tego typu wizerunków rzymskiej Męczennicy jest *Ekstaza św. Cecylii* autorstwa Rafaela z 1516 r., gdzie trzyma ona

¹¹ Por. A. Amore, *I Martiri...*, s. 145-149.

¹² Por. E. Josi, *Cecilia. Invenzione delle reliquie e translazione nel titolo Transtiberino*, w: *Bibliotheca Sanctorum*, red. F. Caraffa, G. Morelli, t. 3, Istituto Giovanni XXIII della Pontificia Università Lateranense, Roma 1963, kol. 1072-1077.

¹³ Por. M. Dyżewski, *Ikona muzyki...*, s. 8-9.

¹⁴ Por. E. Josi, *Cecilia. Ricognizione delle reliquie eseguita nel 1599*, w: *Bibliotheca Sanctorum*, kol. 1077-1078; P. Grandi, *I significati musicali...*, s. 11.

¹⁵ Por. P. Wiśniewski, *Analiza melodii oficjum o św. Cecylii w rękopiśmiennym Antyfonarzu Płockim z XIV w.* (Muzeum Diecezjalne w Płocku, B. S.), *Seminare* 26(2009), s. 305; P. Grandi, *I significati musicali...*, s. 11-12.

w ręku małe organy¹⁶. Niektórzy badacze sugerują, iż jako szlachetnie urodzona Rzymianka Cecylia mogła grać na harfie¹⁷.

Kult św. Cecylii jako patronki muzyki upowszechniały także bractwa i towarzystwa muzyczne. W XVI w. powstała *Accademia di Santa Cecilia* w Rzymie, w XVIII w. *Caecilian Society* w Londynie, a na początku XIX w. *Cäcilienverein* w Ratyzbonie. Wielu twórców poświęcało jej swoje kompozycje m.in. M. A. Charpentier (oratorium *Caeciliae, virgo et martyr* z 1677 r.), G. P. da Palestrina (*Messa di Santa Cecilia*), H. Purcell (*Ode to St. Cecilia* z 1692 r.), G. F. Händel (*Ode for St. Cecilia's Day* z 1796 r.) czy J. Haydn (*Missa Sanctae Ceciliae* z 1766 r.). Utwory poświęcone św. Cecylii znajdują się także w dorobku kompozytorskim polskich twórców. Wśród nich należy wymienić m.in. *Kantatę ku czci św. Cecylii, patronki muzyki* F. Lessla (1780-1838) z 1812 r.¹⁸ czy oratorium *Sancta Caecilia* z 1995 r. Mariana Sawy (1937-2005)¹⁹. Autorami śpiewów poświęconych św. Cecylii są także ks. A. Chlondowski (1884-1962) i ks. I. Ogierman Mański (1900-1966)²⁰.

4. PIEŚNI RELIGIJNE KU CZCI ŚWIĘTEJ

Dostępny dzisiaj repertuar pieśniowy ku czci św. Cecylii przedstawia się dość skromnie. W śpiewnikach kościelnych można odnaleźć zaledwie cztery poświęcone jej kompozycje. Są to: *Cecyljo, Panno śpiewna, W chwale Bożej, Wdzięczne dziś nucimy* oraz *Niby echo spoza świata*. Repertuar ten wzbogaca niepublikowany jeszcze utwór *Do św. Cecylii, Patronki muzyki*.

Pierwszą z omawianych kompozycji jest pochodząca z 1986 r. pieśń *Cecyljo, Panno śpiewna* (Przykład 1.). Autorką tekstu jest s. Maria Gratia Zaleska FSK, melodię natomiast napisał Juliusz Łuciuk. Utwór ten znajduje się w większości współczesnych zbiorów pieśni liturgicznych m.in. *Śpiewniku kościelnym* ks. Jana Siedleckiego²¹, *Śpiewniku liturgicznym*²² oraz *Śpiewniku kościelnym* Archidiecezji Katowickiej²³. Wraz z harmonizacją zamieszczony został także w *Chorale Opolskim*²⁴.

¹⁶ Por. M. Dyżewski, *Ikona muzyki...*, s. 11.

¹⁷ Por. P. Grandi, *I significati musicali...*, s. 11-12.

¹⁸ Por. Z. Bernat, B. Filarska, *Cecylia. Kult*, kol. 1379-1380.

¹⁹ Por. J. Kosińska, *Muzyka oratoryjno-kantatowa Mariany Sawy*, *Musica Sacra Nova* 5(2011), s. 336-337.

²⁰ Sześć kompozycji ku czci św. Cecylii autorstwa ks. A. Chlondowskiego i jedną ks. I. Ogiermana Mańskiego wydano po raz pierwszy w zbiorze *Siedm śpiewów ku czci świętej Cecylii, Patronki muzyki kościelnej*, Wyd. Salezjańskie, Warszawa 1933. W 2006 r. dokonano reedycji wspomnianego. Por. A. Chlondowski, I. O. Mański, *Śpiewy ku czci świętej Cecylii, Patronki muzyki kościelnej*, Wyd. Karmelitów Bosych, Kraków 2006.

²¹ Por. J. Siedlecki, *Śpiewnik kościelny*, wyd. XL, Instytut Teologiczny Księża Misjonarzy, Kraków 2005, s. 419-420.

²² Por. *Śpiewnik liturgiczny*, red. K. Mrowiec i in., Wyd. KUL, Lublin 1998, s. 388.

²³ Por. *Śpiewnik kościelny*, opr. A. Reginek, wyd. III, Księgarnia św. Jacka, Katowice 2000, s. 543.

²⁴ Por. *Chorał Opolski*, red. H. Sobeczko, t. IV, Wyd. św. Krzyża, Opole 1993, s. 244.

Przykład 1. J. Łuciuk, *Cecylia, Panno śpiewna*, tekst: M. G. Zaleska.

1. Ce - cy - lio, Pan - no śpie - wna, Któż pie - śni twej do ró - wna? Me -
lo - dii wszy - stkie to - ny, Są to - bie po - świę - co - ne. Me -
lo - dii wszy - stkie to - ny, Są to - bie po - świę - co - ne.

2. Nie chciałaś stracić wieńca, Bo Bóg ci Oblubieńcem.

Miał ślubne słać kobierce, Śpiewałaś Panu sercem./x2

3. Nuciłaś Mu w swej duszy, Miłości pieśń i ciszy.

Dziewictwa zdobna blaskiem, W męczeństwa weszłaś łaskę./x2

Inną kompozycją poświęconą św. Cecylii jest pieśń Michała Świerzyńskiego do tekstu J. Świerzyńskiego *W chwale Bożej* (Przykład 2). Znajduje się ona m.in. w *Śpiewniku kościelnym* Archidiecezji Katowickiej i *Chorale Opolskim*²⁵. Nie wydano jej w zbiorze ks. Jana Siedleckiego i *Śpiewniku liturgicznym*. Oba wymienione utwory wraz z harmonizacją zostały zamieszczone jako pieśni zastępujące hymny brewiarzowe także w zbiorze *Wybrane hymny na Jutrznję i Nieszpory*²⁶.

Przykład 2. M. Świerzyński, *W chwale Bożej*, tekst: J. Świerzyński.

1. W chwa - le Bo - żej, na nie - bio - sach,
Ply - ną hy - mny dziek - czy - nie - nia.
Du - sze świę - tych w zgo - dnych gło - sach,
Wraz z Ce - cy - lią nu - cą pie - nia.

²⁵ Por. *Śpiewnik kościelny*, s. 544; *Chorał Opolski*, s. 245.

²⁶ Por. *Wybrane hymny na Jutrznję i Nieszpory*, red. J. Bujalska, M. Nowak, Wyd. Polihymnia, Lublin 2012, s. 250-251.

2. Serce Bogu poślubione, Anioł z niebios strzegł w czystości.
Przez Cecylię nawrócone, Weszły dusze w próg wieczności.
3. W szczęściu nieba, u stóp Boga, Śpiewa zastęp dusz przeczystych.
Za Cecylią pewna droga, Do przybytków wiekuistych.

Kolejne dwie pieśni ku czci Patronki muzyki to kompozycje autorstwa ks. Antoniego Chlondowskiego (1884-1962). Najprawdopodobniej powstały w latach trzydziestych XX w., kiedy to kompozytor był proboszczem Bazyliki Najświętszego Serca Jezusowego w Warszawie i prowadził chór parafialny „Lira”. Zespół ten uświetniał śpiewem m.in. liturgiczne obchody ku czci św. Cecylii. Kolejne występy chóru rodziły potrzebę nowego repertuaru. Wychodząc im naprzeciw, ks. Chlondowski napisał kilka utworów, w tym także pieśni ku czci Patronki muzyki²⁷. Trudno dzisiaj jednoznacznie stwierdzić, czy teksty omawianych kompozycji napisał sam kompozytor, czy posłużył się tekstami innych autorów.

Pierwszy z omawianych utworów ks. Chlondowskiego ku czci Patronki muzyki to pieśń *Wdzięczne dziś nucimy* (Przykład 3.). Zamieszczona została m.in. w *Śpiewniku kościelnym* Archidiecezji Katowickiej²⁸.

Przykład 3. A. Chlondowski, *Wdzięczne dziś nucimy*.

1. Wdzię - czne dziś nu - ci - my pie - nia, o, Ce - cy - lio, na twą
cześć. Wszak to na - szych serc prag - nie - nia pod twym zna - kiem ży - cie
wieść. Wsła - dy two - je pój - dziem śmia - ło, nie - cąc w ser - cach pie - śni zar.
Bo - wiem pieśń jest na - szą chwa - łą, pieśń to nie - ba wiel - ki dar.
R: O, Ce - cy - lio, mę - czen - ni - co, Ty nas strzeż o - pie - ką św.
Niech na cześć twą, cna Dzie - wi - co, czy - stą pie - śnią ser - ca brzmią.

²⁷ Niektóre z nich zostały wydane w 1933 r. we wspomnianym zbiorze *Siedm śpiewów ku czci świętej Cecylii, Patronki muzyki kościelnej*. Por. M. Wacholc, Ks. Antoni Hlond (Chlondowski). *Życie, działalność, twórczość kompozytorska*, t. 1, Wyd. Salezjańskie, Warszawa 1996, s. 213-214.

²⁸ Por. *Śpiewnik kościelny*, s. 544-545. Kompozycja ta w układzie na głos solowy i chór mieszany z towarzyszeniem organów znajduje się w: A. Chlondowski, I. O. Mański, *Śpiewy ku czci świętej Cecylii...*, s. 19-23.

2. Ucz nas w każdej życia chwili czynić to, co każe Bóg,
 Byśmy prawem Jego żyli, aż zajdziemy w nieba próg.
 O, Dziewico ukochana, broń czystości naszych dusz,
 Wskazuj krzyż Chrystusa Pana i podszeptu złego zgłusz.

Drugą kompozycją jego autorstwa ku czci św. Cecylii jest *Niby echo spoza świata* (Przykład 4.). Znajduje się ona w *Śpiewniku kościelnym* ks. Jana Siedleckiego z 1994 r.²⁹. W najnowszych wydaniach zbioru została zastąpiona pieśnią *Cecylia, Panno śpiewna*. Prawdopodobnie powodem tego zabiegu był anachronizm w tekście o św. Cecylii grającej na organach.

Przykład 4. A. Chlondowski, *Niby echo spoza świata*.

1. Ni - by e - cho spo - za świa - ta, Brzmi or - ga - nów mo - cny ton,
 Świą - tym hym - nem w nie - bo wzła - ta, Wzbi - ja się przed Bo - ży tron.
 Pieśń prze - dziw - na nas za - chwy - ca, Skąd me - lo - dia pły - nie ta?
 To Ce - cy - lia Mę - czen - ni - ca, Hymn po - chwal - ny Pa - nu gra.

2. W niebie sunie za Barankiem, orszak jasnych czystych dusz, Białych lilii zdobny wiankiem,
 barwny blaskiem rajskich zórz. Niech nam dusze czystość zbroi, niech nas zdobi cnoty kwiat,
 Co niewinność dusze stroi, w najpiękniejszą z wszystkich szat.

3. Kto chce Bogu śpiewać godnie, kto Jezusa pragnie czcić, Niech zapali cnot pochodnie,
 świętych wzorem zacnie żyć. O Patronko, prosz za nami, gdy iść trzeba w święty bój,
 Grzech niech nigdy nas nie splami, chlubą będzie sztandar Twój.

Ostatnia prezentowana pieśń ku czci rzymskiej Męczennicy nosi tytuł *Do św. Cecylii, Patronki muzyki* (Przykład 5.). Autorem słów i melodii jest ks. Zbigniew Piasecki (1916-2011), znany twórca pieśni religijnych. W tekście wykorzystane zostały fragmenty hymnów brewiarzowych. Ks. Piasecki posłużył się hymnem *Godziny Czytań O Chryste, kwiecie czystości* z tekstów wspólnych o jednym męczenniku³⁰ oraz hymnem *Jutrzni Miłość Chrystusa porywa* z tekstów wspólnych o dziewicach³¹. Prezentowana kompozycja została napisana w 2005 r., nie była jeszcze nigdzie publikowana, istnieje tylko w rękopisie.

²⁹ Por. J. Siedlecki, *Śpiewnik kościelny*, wyd. XXXIX, Instytut Teologiczny Księży Misjonarzy Kraków 1994, s. 444-445. Utwór ten w innej wersji melodycznej oraz układzie na głos solowy i chór mieszany z towarzyszeniem organów został wydany w zbiorze: A. Chlondowski, I. Ogierman Mański, *Śpiewy ku czci świętej Cecylii...*, s. 24-25.

³⁰ Por. *Liturgia Godzin*, t. I, Wyd. Pallotinum, Poznań 1987, s. 1136.

³¹ Tamże, s. 1206-1207.

Przykład 5. Z. Piasecki, *Do św. Cecylii, Patronki muzyki*.

1. Cie-bie, o Chry-ste, wiel - bi - my, sła-wny Ce - cy - lii mę - czeńs -
twem. O - dwa-żnie wia-rę wy - zna - ła, przy-ję-ła cia-ła u - drę - kę.
Sła-wi-my wdzię-czną me - lo - dią, Dzie-wi-cę z u - czty we - sel - nej.
W du - szy śpie - wa - ła Pa - nu, niech ser - ce me bę-dzie czys - te
R: Świę - ta Ce - cy - lio. Świę - ta Ce - cy - lio.
Pa - tron - ko pie - śni. Pa - tron - ko pie - śni.
Ucz nas dro - gi świę - tych. Przy - czyń się za na - mi.

2. Miłość Cecylii, jak ręka do portu nieba porywa.
Miłość głębią poznania wspaniałych Bożych tajemnic.
Miłość pokorna i cicha, życia ukrytej ofiary.
Koronę chwały zdobywa, bo Chrystus Jej Oblubieńcem.

Najogólniej wymienione pieśni ku czci Patronki muzyki można podzielić na zwrotkowe³² i refrenowe³³. Do pierwszej grupy należą: *W chwale Bożej* i *Niby echo spoza świata*. Pozostałe utwory są pieśniami refrenowymi.

4.1. Melodyka

Omawiany repertuar pieśniowy ku czci św. Cecylii prezentuje przede wszystkim typ melodyki sylabicznej. W przeważającej większości materiału mu-

³² Pieśni zwrotkowe nazywane są także pieśniami bez refrenu. Ich charakterystyczną cechą jest budowa stroficzna. Zdaniem B. Bodzioch pieśń zwrotkowa stała się formą reprezentacyjną liturgii, ponieważ od początku swojego istnienia układana była na wzór hymnów łacińskich. Por. B. Bodzioch, *Śpiewy liturgii adwentu*, Liturgia Sacra 5(1999)2, s. 347.

³³ W tego typu kompozycji refren może pojawiać się w ramach zwrotki (ostatnie dwa wersy lub tylko wers ostatni) lub poza nią. Częstotliwość jego występowania zasadniczo zależy od ilości zwrotek. Pieśń z refrenem należy do szczególnie popularnych w liturgii. Decydują o tym przede wszystkim względy praktyczne. Zdaniem B. Bodzioch, łatwiej wprowadzić w życie śpiew, w którym wierni mogą powtarzać tylko refren, podczas gdy zwrotki wykonuje kantor lub schola. Por. B. Bodzioch, *Śpiewy liturgii adwentu*, s. 347; D. Wójcik, *ABC form muzycznych*, Wyd. Musica Iagellonica, Kraków 2006, s. 150.

zycznego jednej sylabie tekstu odpowiada jedna nuta, np. w utworze *W chwale Bożej* (Przykład 6.).

Przykład 6. M. Świerzyński, *W chwale Bożej*, t. 1-4.

1. W chwa - le Bo - żej, na nie - bio - sach,

Grupy dwóch lub trzech nut przypadające na jedną sylabę tekstu pojawiają się sporadycznie. Takie zjawisko można zaobserwować m.in. w pieśni *Do św. Cecylii, Patronki muzyki* (Przykład 7.).

Przykład 7. Z. Piasecki, *Do św. Cecylii, Patronki muzyki*, t. 17-24.

Sła-wi-my wdzięczną me - lo - dia, Dzie-wi-cę z u - cztę we - sel - nej.

Ponadto kompozycje poświęcone Patronce muzyki zasadniczo reprezentują typ melodyki diatonicznej. Przykładem może być fragment refrenu pieśni *Wdzięczne dziś nucimy* (Przykład 8.).

Przykład 8. A. Chlondowski, *Wdzięczne dziś nucimy*, t. 18-21.

O, Ce-cy - lio, mę - czen-ni - co, Ty nas strzeż o - pie - ką św.

W niektórych pieśniach można jednak odnaleźć pojedyncze dźwięki wtrącone (chromatyzowane). W utworze *W chwale Bożej* (Przykład 9.) pojawiają się dźwięki obce cis i h.

Przykład 9. M. Świerzyński, *W chwale Bożej*, t. 5-8.

Ply - ną hy - mny dzięk - czy - nie - nia.

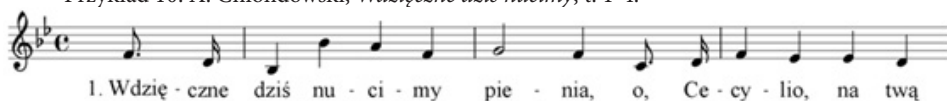
Pod względem techniki interwalistycznej w pieśniach ku czci św. Cecylii w przeważającym stopniu zastosowano odległość sekundy. We wszystkich utworach, z wyjątkiem *Cecylio, Panno śpiewna*, stanowi ona ponad połowę wykorzystywanych interwałów (np. w utworze *Wdzięczne dziś nucimy* – 57,8%). Drugim najczęściej wykorzystywanym interwałem jest tercja. W pierwszych czterech wymienionych kompozycjach odległość ta stanowi ponad 20% zastosowanych interwałów (np. *Niby echo spoza świata* – 23,3%). Na trzecim miejscu wśród najchętniej stosowanych odległości znajduje się kwarta (np. w utworze *Cecylio, Panno śpiewna* wykorzystano ją pięciokrotnie, co stanowi 9,8% wszystkich użytych interwałów)

Tabela 1. Ilość poszczególnych interwałów oraz ich układ procentowy w prezentowanych kompozycjach

KOMPOZYCJA	INTERWAŁY						
	Sekunda	Tercja	Kwarta	Kwinta	Seksta	Septyma	Oktawa
<i>Cecylia, panno śpiewna</i>	23(45,1%)	11(21,6%)	5(9,8%)	1(2%)	-	-	-
<i>W chwale bożej</i>	18(54,5%)	8(24,2%)	4(12,1%)	-	-	-	1(3%)
<i>Wdzięczne dziś nucimy</i>	52(57,8%)	22(24,5%)	9(10%)	-	3(3,3%)	-	2(2,2%)
<i>Niby echo spoza świata</i>	33(55%)	14(23,3%)	4(6,7%)	-	1(1,7%)	-	-
<i>Do św. Cecylii, patronki muzyki</i>	61(55,5%)	16(14,5%)	12(11%)	2(1,8%)	-	-	-

Większe skoki interwałowe (kwinta, seksta, oktawa) w omawianych utworach występują sporadycznie, zwykle stanowiąc charakterystyczny element melodii, bądź jej fragmentu. Przykładem może być *Wdzięczne dziś nucimy*, gdzie odnotowano skok oktawy w pierwszej części utworu (Przykład 10.).

Przykład 10. A. Chlondowski, *Wdzięczne dziś nucimy*, t. 1-4.

Prezentowane kompozycje charakteryzują się dominującym sekundowo-tercjowym przebiegiem interwałowym. W mniejszym stopniu wykorzystano w nich większe odległości. Tego typu przebieg interwałowy to jeden z charakterystycznych elementów polskich ludowych śpiewów religijnych. Dzięki niemu zachowana została zasada płynności i naturalności melodii. Wzorzec ten zaczerpnięty został z chorału gregoriańskiego, gdzie – zdaniem D. Johnera – ruch sekundowy, a także tercjowy stanowi podstawę przebiegu melodycznego³⁴. Można więc przypuszczać, że autorzy melodii wykorzystali tę zasadę śpiewu gregoriańskiego.

Rozpiętość melodyczna w poszczególnych kompozycjach przedstawia się następująco:

³⁴ Por. D. Johner, *Wort und Ton in Choral*, Breitkopf & Härtel, Leipzig 1953, s. 44-49; A. Zoła, *Melodyka ludowych śpiewów religijnych w Polsce*, Wyd. Polihymnia, Lublin 2003, s. 98-99; P. Wiśniewski, *Oficjum rymowane o św. Zygmuncie w antyfonarzach płockich z przełomu XV/XVI wieku. Studium historyczno-muzykologiczne*, Wyd. Polihymnia, Lublin 2006, s. 154.

Tabela 2. Rozpiętość melodyczna w poszczególnych kompozycjach

KOMPOZYCJA	AMBITUS
<i>Cecylia, panno śpiewna</i>	H-e2
<i>W chwale bożej</i>	C1-d2
<i>Wdzięczne dziś nucimy</i>	B-d2
<i>Niby echo spoza świata</i>	Es1-des2
<i>Do św. Cecylii, patronki muzyki</i>	Cis1-d2

Jak wynika z danych zawartych w powyższej tabeli (Tabela 2.) utwory ku czci Patronki muzyki są zróżnicowane pod względem rozpiętości melodycznej. Najmniejszą rozpiętość melodii odnotowano w utworze *Niby echo poza światem* (septyma). Kompozycja ta – według kryterium przyjętego przez A. Zołą – należy do grupy melodii o średnim zakresie (ambitus seksty lub septymy). Wśród religijnych śpiewów ludowych grupa ta stanowi najliczniejszy zbiór. Pozostałe pieśni prezentują szeroki zakres melodyczny (powyżej oktawy). Wśród nich kompozycją o największym ambitusie jest utwór *Cecylia, Panno śpiewna* (undecyma)³⁵.

W prezentowanych kompozycjach melodie w przeważającej większości rozwijają się ruchem falistym, który charakteryzuje się występowaniem kilku punktów kulminacyjnych, np. w utworze *Wdzięczne dziś nucimy* (Przykład 11).

Przykład 11. A. Chlondowski, *Wdzięczne dziś nucimy*, t. 22-26.

W poszczególnych odcinkach melodycznych odnotowano także ruch lukowy, tj. o charakterze wznosząco-opadającym lub opadająco-wznoszącym z jednym punktem kulminacyjnym³⁶. Przykładem może być fragment *W chwale Bożej*, gdzie melodia od punktu kulminacyjnego w tej części utworu (dźwięk c) ruchem opadająco-wznoszącym podąża do nuty finalnej (Przykład 12.).

Przykład 12. M. Świerzyński, *W chwale Bożej*, t. 13-17.

4.2. Rytmika

Prezentowane pieśni ku czci św. Cecylii są zróżnicowane pod względem rytmicznym. Poza utworem *Niby echo spoza świata*, wszystkie należą do grupy kompozycji o rytmice ustalonej. Zastosowano w nich zarówno metrykę dwudzielną,

³⁵ Por. A. Zoła, *Melodyka ludowych śpiewów...*, s. 98-99.

³⁶ Tamże, s. 100-101.

jak i trójdzielną³⁷. Dwie pieśni utrzymane są w metrum 4/4, np. utwór *Cecylia, Panno śpiewna* (Przykład 13.). Natomiast metrum 3/4 wykorzystano w kompozycji *W chwale Bożej*.

Przykład 13. J. Łuciuk, *Cecylia, Panno śpiewna*, t. 1-4.

I. Ce - cy - lio, Pan - no śpie - wna, Któż pie - śni twej do ró - wna? Me -

W utworze *Do św. Cecylii, Patronki muzyki* ks. Piasecki wykorzystał metrykę dwudzielną i trójdzielną. Zwrotki utrzymane są w metrum 3/4 (Przykład 14.), natomiast w refrenie kompozytor posłużył się metrum dwudzielnym (Przykład 15.). Należy w tym miejscu dodać, iż był to częsty zabieg kompozytorski ks. Zbigniewa Piaseckiego³⁸.

Przykład 14. Z. Piasecki, *Do św. Cecylii, Patronki muzyki*, t. 1-7.

I. Cie-bie, o Chry-ste, wiel - bi - my, sła-wny Ce - cy - lli mę - czeńs -

Przykład 15. Z. Piasecki, *Do św. Cecylii, Patronki muzyki*, t. 33-36.

R: Świę - ta Ce - cy - lio. Świę - ta Ce - cy - lio.

Jedyną kompozycją o tzw. rytmice swobodnej jest utwór *Niby echo spoza świata* (Przykład 16.). Zastosowano w niej zapis ametryczny, tzn. zapisane są wartości nut, natomiast brak określonego metrum. Kompozycja ta posiada rytmikę bichroniczną, tzn. wykorzystuje dwie wartości rytmiczne (półnuta i ćwierćnuta). Tego typu rytmika występuje w kompozycjach gregoriańskich. Zdaniem B. Bartkowskiego tego typu rytmika jest wyrazem inspiracji i oddziaływania chóralu gregoriańskiego na polską pieśń religijną³⁹. Należy więc przypuszczać, iż autor prezentowanej kompozycji skorzystał z wzorca gregoriańskiego. Trudno jednak

³⁷ Metryka trójdzielną pieśni religijnych stanowi bardzo często nawiązanie do twórczości ludowej, do kołysanek i tańców. Por. I. Pawlak, *Śpiewnik kalwaryjski. Cenny wkład polskich franciszkanów w rozwój muzycznej kultury Kościoła*, w: *Psallite Domino Sapienter. O kulturze muzycznej w tradycji franciszkańskiej*, red. S. C. Napiórkowski, S. Cieślak, Wyd. Ojców Franciszkanów, Niepokalanów 2010, s. 358.

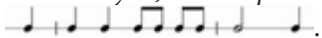
³⁸ Wiele kompozycji ks. Zbigniewa Piaseckiego znajdujących się w jego autorskim śpiewniku *Panu memu śpiewać chcę* posiada taką strukturę. Por. Z. Piasecki, *Panu memu śpiewać chcę*, Wyd. Księży Marianów MIC, Warszawa 2010.

³⁹ Por. B. Bartkowski, *Związki chóralu gregoriańskiego z ludową muzyką i pieśnią religijną w Polsce*, w: *Dziedzictwo europejskie a polska kultura muzyczna w dobie przemian*, red. A. Czekanowska, Wyd. Musica Iagellonica, Kraków 1995, s. 123.

ustalić, czy inspiracja ta ogranicza się jedynie do wykorzystania rytmiki chorałowej, czy wykorzystana została także melodia gregoriańska lub jej fragmenty. Utwór ponadto został opatrzony adnotacją, iż można wykonywać go *alla breve*.

Przykład 16. A. Chlondowski, *Niby echo spoza świata*, pierwsza część utworu.

1. Ni - by e - cho spo - za świa - ta, Brzmi or - ga - nów mo - cny ton,

W prezentowanych pieśniach ku czci św. Cecylii bardzo często wykorzystywany jest stały schemat rytmiczny. Przykładem może być utwór *Cecylia, Panno śpiewna*, gdzie odnotowano powtarzający się schemat: a = . Uwzględniając go całą kompozycję pod względem rytmicznym można przedstawić jako: aa'+aa+aa.

Niektóre utwory posiadają charakterystyczne elementy rytmiczne, np. nutę z kropką na pierwszej części taktu lub w taktie ostatnim (np. *Do św. Cecylii, Patronki muzyki*). W pieśni *Cecylia, Panno śpiewna* takim elementem są pojawiające się w przebiegu rytmicznym pochody ósemkowe (Przykład 17.).

Przykład 17. J. Łuciuk, *Cecylia, Panno śpiewna*, t. 10-13.

lo - dii wszy - stkie to - ny, Są to - bie po - świę - co - ne.

Rytmika w kompozycjach ku czci św. Cecylii opiera się przede wszystkim na wartościach ćwierćnutowych. Z wyjątkiem *Niby echo spoza świata* wszystkie pieśni reprezentują typ rytmiki ustalonej i mają dwudzielne lub trójdzielne metrum.

4.3. Teksty

Wszystkie prezentowane kompozycje ku czci św. Cecylii posiadają budowę stroficzną (dwie lub trzy zwrotki czterowersowe). W niektórych zastosowano także refren (np. *Do św. Cecylii, Patronki muzyki*).

Pieśni bez refrenu charakteryzują się stałą liczbą sylab w poszczególnych wersach. Przykładem może być tekst utworu *W chwale Bożej* napisany ośmiozłotkowcem.

W tekstach pieśni wykorzystane zostały różnego rodzaju rymy, zarówno wewnętrzne, jak i końcowe. Przykładem może być utwór *Wdzięczne dziś nucimy*, gdzie zastosowano rymy żeńskie, parzyste wewnątrz wersu (np. „chwili – żyli”, „śmiało – chwałą”) oraz rymy męskie, parzyste w zakończeniach wersów (np. „Bóg – próg”, „dusz – skrusz”). Rymy żeńskie krzyżowe wykorzystano m.in. w utworze *W chwale Bożej* (np. „poślubione – nawrócone”).

W prezentowanych utworach św. Cecylia otrzymała różne imiona. Najczęściej nazywana jest męczennicą i dziewicą (np. „Dziewicą ukochaną”, „cną Dziewi-

cą” czy „Dziewicą z ucztę weselnej”). Ponadto określona została także mianem „Panny śpiewnej” oraz „Patronki pieśni”.

Autorzy niektórych tekstów inspirowali się opisem jej męczeńskiej śmierci (*Passio Sanctae Caeciliae*). W drugiej zwrotce kompozycji *W chwale Bożej* znalazła się informacja o Aniele Bożym strzegącym jej czystości i nawróconych przez Świętą duszach:

„Serce Bogu poślubione,
Anioł z niebios strzegł w czystości.
Przez Cecylię nawrócone,
Weszły dusze w próg wieczności”.

Nawiązaniem do legendarnego opisu jej męczeństwa są także słowa pierwszej zwrotki kompozycji ks. Piaseckiego, gdzie Cecylia nazwana została „Dziewicą z ucztę weselnej”.

Oprócz inspiracji *Passio Sanctae Caeciliae* w niektórych utworach wykorzystano także teksty Liturgii Godzin. W *Do św. Cecylii, Patronki muzyki* niektóre zwroty zostały wprost zaczerpnięte z hymnów brewiarzowych *O Chryste, kwiecie czystości* i *Miłość Chrystusa porywa*.

W warstwie tekstowej omawianych kompozycji odnotowano również informację o tym, iż Cecylia śpiewała Bogu w duszy. Jako przykład można wskazać trzecią zwrotkę *Cecylio, Panno śpiewna*:

„Nuciłaś Mu w swej duszy, Miłości pieśń i ciszy.
Dziewictwa zdobna blaskiem, W męczeństwa weszłaś łaskę”.

Ponadto w utworze *Niby echo spoza świata* znajduje się anachronizm o Cecylii grającej na organach:

„Niby echo spoza świata, Brzmi organów cudny ton.
Świętym hymnem w niebo wzlata, Wzbija się przed Boży tron!
Pieśń przedziwna nas zachwyca, Skąd melodia płynie ta?
To Cecylia, Męczennica, Hymn pochwalny Panu gra!”

Prezentowane pieśni zawierają w warstwie tekstowej liczne wezwania do Świętej z prośbą o jej pomoc i wstawiennictwo. Przykładem może być druga zwrotka kompozycji *Wdzięczne dziś nucimy*:

„Ucz nas w każdej życia chwili czynić to, co każe Bóg,
Byśmy prawem Jego żyli, aż zajdziemy w nieba próg.
O, Dziewico ukochana, broń czystości naszych dusz,
Wskazuj krzyż Chrystusa Pana i podszeptę złego zgłusz”.

Podsumowując, teksty pieśni ku czci św. Cecylii mają budowę stroficzną, niektóre są wzbogacone refrenem, jak również wykorzystują różnego rodzaju rymy

(żeńskie, męskie, wewnętrzne, końcowe, krzyżowe, parzyste). W tekstach podkreślono przede wszystkim dziewictwo i męczeństwo św. Cecylii. Ponadto Święta przedstawiona jest jako wzór do naśladowania, a liczne zwroty inwokacyjne są wyrazem prośby o jej wstawiennictwo. Autorzy inspirowali się m.in. legendarnym opisem męczeństwa św. Cecylii, jak również tekstami o męczennikach z Liturgii Godzin.

5. ZAKOŃCZENIE

Przedstawiony repertuar pieśni religijnych ku czci św. Cecylii jest dowodem niesłabnącego kultu jednej z najbardziej znanych męczennic Rzymu. Kompozycje te mogą być wykorzystane m.in. w liturgii eucharystycznej we wspomnienie św. Cecylii, jak również podczas innych uroczystości, którym patronuje święta Męczennica. Omówione utwory ku czci Patronki muzyki to pieśni zwrotkowe i refrenowe. Do pierwszej grupy należą *W chwale Bożej* i *Niby echo spoza świata*, pozostałe są pieśniami refrenowymi. W przebiegu melodycznym prezentowane pieśni wykorzystują przede wszystkim odległość sekundy oraz w mniejszym stopniu tercji i kwarty. Wykazują one zróżnicowanie pod względem rozpiętości melodycznej. Najmniejszy ambitus (septymy) odnotowano w utworze *Niby echo spoza świata*, największy w pieśni *Cecylio, Panno śpiewna* (undecyma). Rytmika omawianych kompozycji ku czci św. Cecylii opiera się przede wszystkim na ruchu ćwierćnutowym. Z wyjątkiem *Niby echo spoza świata* wszystkie pieśni reprezentują typ rytmiki ustalonej i posiadają dwudzielne lub trójdzielne metrum. Teksty pieśni ku czci Patronki muzyki mają budowę stroficzną, niektóre zostały wzbogacone refrenem. Wykorzystano w nich różnego rodzaju rymy m.in. żeńskie, męskie, parzyste i krzyżowe. W warstwie tekstowej podkreślono przede wszystkim dziewictwo i męczeństwo św. Cecylii, jak również wskazano na Świętą jako wzór do naśladowania. Odnotowano w nich liczne zwroty inwokacyjne z prośbą o jej wstawiennictwo. Autorzy tekstów inspirowali się m.in. opisem męczeństwa św. Cecylii oraz tekstami Liturgii Godzin.

Należy żywić nadzieję, iż to opracowanie przyczyni się do pogłębienia znajomości życia Świętej oraz popularyzacji omawianych kompozycji jej poświęconych, szczególnie nieznannej jeszcze pieśni autorstwa ks. Piaseckiego. W kolejnych poszukiwaniach naukowych warto zwrócić uwagę na relację słowno-muzyczną w pieśniach ku czci Patronki muzyki, której w niniejszym opracowaniu nie podjęto.

THE CULT OF SAINT CECILE, A VIRGIN AND MARTYR IN POLISH RELIGIOUS SONGS EXEMPLIFIED BY SONGS OF J. ŁUCIUK, M. ŚWIERZYŃSKI, A. CHLONDOWSKI AND Z. PIASECKI

Summary

The contemporary religious songs in honour of Saint Cecile presented in this work prove that the cult of the Saint Virgin and Martyr is still prevailing in the Catholic Church. The article describes the

life of Saint Cecile and provides a brief history of her cult. Presentation of songs in honour of this Patron of music constitutes an essential part of the study. The author begins with an analysis of their melodic aspects focusing, among others, on the kinds of melodies and intervallic scales. The article discusses also rhythmicity and the lyrics of the presented works. It is worth emphasizing that these songs might be used during celebration of Eucharistic Liturgy on the Day of Saint Cecile as well as during other services held in honour of the Roman Martyr.

Keywords: St. Cecile, religious song, the cult of saints, Łuciuk, Świerzyński, Chlondowski, Piasecki

Nota o Autorze: Ks. Łukasz Szczęblewski – mgr teologii, lic. historii w specjalności muzykologia kościelna, doktorant na Wydziale Nauk Historycznych i Społecznych UKSW w Warszawie. W swoich badaniach naukowych koncentruje się na średniowiecznej monodii liturgicznej oraz pieśni kościelnej.

Słowa kluczowe: Św. Cecylia, pieśń religijna, kult świętych, Łuciuk, Świerzyński, Chlondowski, Piasecki